

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Julius 27-dik napján, 1813-dik esztendőben.

Illyria.

Az Anglusoknak *Fiuméhez* való kiszállásokról még ezeket jegyzik - meg a' későbbi tudósítások: —

„Junius' 3-dikán történt, hogy az Anglusok néhány hajókkal *Fiumétől* nem messze a' part mellett oly helyen megjelentek, a' hol roszzs vígyázat volt. Kiszállítottak 1000 embert, a' várost, melyben kevés őrző sereg volt véletlenül meglepték, a' Státus' tulajdonait, nevezetesen a' sőt, dohánt, tobakot, ágyúkat, és munitziót elfoglalták; egy Kereskedőt, ki az Illyriai Frantzia országglószék' parantsolatjára elfogattatott 's fogságban tartatott vala, megszabadítottak. Ellentállásról, minthogy az őrző sereg gyenge, a' kiszállott sereg pedig számos volt, gondolkodni sem lehetett. Az Anglusok ehezképpest mindent hajóra raktak, a' mit tsak elvihettek; a' szabadon bocsáttatott Kereskedőt is elvitték familiájával együtt. Haszonvehetetlenné is tettek a' Státus' vagyonából sokat; sok gabonát 's olajt hajóikra hordottak, 's a' mit ezen utolsóból el nem vihettek kitépolták; a' lakosoknak is sokat elajándékoztak, dohánt, sőt, etc. Némelyek szerént hadi foglyokat is vettek - el. Ez a' kiszállás egyéberánt az Illyriai és Dalmátziai egyéb partokon is félrelmet okozott.“

Svétzia.

A' Svétziai Országglószék Népfelkelést parantsolt a' maga *Pomeraniájában* és *Rügen* szigetén, a' melly e'képpen organizáltatik: —

1). Minden férjfrú felkelni tartozik, a' ki 30 esztendőt bétöltött, és az ötventéig el nem érte. —

2). Kivételnek: a' kik testi vagy elméleti gyengeségekre nézve a' szolgálatra nem alkalmasok, továbbá a' közönséges tisztviselők, akármirangúak és jövedelműek legyenek; 's végezetre mind azok az idegenek, a' kik még az országban 5 esztendőt el nem töltöttek. —

3) A' házas vagy nem házas állapotra éppen oly kevés tekintet leszen, mint mindenszületés és tehetségébéli vagy egyéb akármirangú elsőségre vagy vallásbéli külömbségre. —

4) Mindenek keresztelő levél által tartoznak megmútatni, hogy hány esztendősök, mellyeket a' papok tartoznak mindeneknek adni, még pedig felelet alatt. —

5) Az a' ki szökés által iparkodik magát a' felkelés alól elvonni, örökké tartó számkivettetéssel és vagyonának elvételével büntettetik. A' ki a' felkelés alól való felszabadulást, hamis bizonyságlevél, tettettett betegség és testi fogyatkozás által

nyerte - meg, vagy iparkodik megnyerni, a' hadakozásnak végződéséig számkivettetik az országból. —

6) Minden kerület magános sereget formál, a' sereg százszáz emberekből álló Kompaniakra osztatik - fel. Minden Kompaniának leszen egy Kapitánya, egy Hadnagya, egy Zászlótartója, egy fő és 4 Vice - Strázsamestere, 's 8 Káplárja. —

7) Húsz olyan háznépes gazdák, a' kik az 1-ső tzikkelyben meghatározott időt töltik és leg több adót fizetnek, minden kerületben össze gyülekezvén, vezért választanak magoknak. Ezen kerületi vezéreket a' Király erőssíti - meg. A' tiszteket és alliszteket a' vezérek projektálják, és megerőssítettés végett a' Király eleibe terjesztik. —

8) Annak jeléül, hogy valaki a' felkelt seregbe tartozik, sárga hajtókát tsináltat a' seregbe való valóságos bélépésekor a' maga kaputjára; egyéberánt kék ruhába tartoznak, a' mennyiben töllök kitélik, öltözködni a' felkelők. —

9) A' felkelő nép önmön költségén szerez magának fegyvert, a' melly puskából vagy lántsából áll. A' kik nem szerezhetnek magoknak, a' Korona ad nékiek, mely esetben a' puskáért 4 tallért, a' lántsáért pedig 1 tallért és 16 garast tartoznak letenni. —

10) A' felkelő nép a' hazát oltalmazni, mihelyest parantsóltatik azonnal öszszegyülekezni, 's magát Julius' 20-dikáig tökéletesen organizálni köteleztetik. — Költ Jun. 30-dikán, 1813-ban.

Az ólta, hogy hadi segedelem (subsidiium) kezdett Ángliából Svétzia számára érkezni, Pomerániában piasterek forognak közkézen, melyre égygyik az is adta az alkalmatosságot, minthogy bizonyos nem vélt környülállások miatt meg kezdett volt fogyatkozni az egyéb pénz. A' piaster jár 1 tallérban 16 garasban (a' garason Svétziai Schillinget értek).

Julius' 6-dika volt arra határoztatva, hogy azokat az arany és ezüst portékákat, idegen pénznemeket, arany gyűrűket, nyakbéli 's minden egyéb drágaságokat, brillántokat, fegyvert 's több e'félét, a' mellyek mint hazafiú adományok, kész pénzen kívül öszsze gyűjtettek, hogy azokból a' Svétziai Pomerániai tehetetlen önként vállalkozottak megruháztassanak, kótyavetye által eladják.

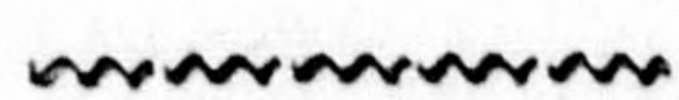
A' tsatázó mezőkről.

Napoleon Császár Jul. 12-dikén reggeli 8 órakor *Magdeburgba* megérkezett, azonnal lóra ült, sok Generálsoktól Stabális tisztektől kísértetvén a' vár erősségeit és a' fellegvárt megnézegette, 11 órakor a' városba vissza érkezett, szállására ment, délutáni 3 órakor minden ott lévő Frantzia és Westpháliai vezéreket audientziára botsátott, azután néhány Generálisoktól és lántsás lovásoktól kísértetvén a' városon keresztül lovaglott, 's a' fegyveres házat és magazinumokat megnézegette. Estve meg volt a' város világosítatva. Jul. 11-dikén ilyen hirdetés jött - ki Magdeburgban: —

„Minthogy *Magdeburg* városa ostrom alatt lévő állapotban van, tehát egy lakosnak sem szabad puskát, kardot, bajonétot, tört, puskaport, és ónat magánál tartani. A' polgármester helyet rendel, hogy hol kelljen mind ezeket letenni addig, mig az ostromoltatás állapotja megszűnik, 's akkor mind ezek a' tulajdonosoknak vissza adatatnak. A' melly lakosnál ezen hirdetésnek közönségessé való tétettése után valami e'féle fegyver találtatik, 100 tallér birságot fizet 's egy hónapi fogságot szenved. —

Ezen parantsolatot egy más parantsolat követte 12-dikben, melynek az a' foglalata, hogy az ellenség a' Hálai, Schönebecki, és Staszfurthi só magazinumokból sok sőt elvévén, azt az Albisi Departamen-

tomban óltsón eladta; melyhezképpent megintetnek a' lakosok, hogy a' kiknél e'féle óltsón vett só találtatik, fizessék reá azt a' summát, a' mennyivel óltsóbban jutottak ezen sóhoz, mintha azt a' Fr. Császári országglószék által meghatározottat árron vették volna.

Napoleon Császár Jul. 13-dikán *Lipsiába* érkezett, az ott újonnan organizáltott polgári testőrző sereg 13-dikban még dél előtt 10 órakor kettős sorba kiállott, a' papok és előjárók minnyájan a' Hálai kapu előtt a' Monárcha fogadására készen állottak, a' midőn olly hírt vettek, hogy ő Felsége tsak estve fogna megérkezni. Estvéli 9 órakor az egész város meg volt a' külső városokkal egyetemben világosítva. Más nap (14-dikben) reggeli 9 órakor mustrát tartatott ő Felsége a' Pádúai Hertzeg' seregével a' város mellett; délre vissza jött a' városba, audientziát adott az előjáróknak, kegyesen fogadta őket, azután néhány óra múlva ismét mustrát tartatott néhány lovas és ágyúzó Regementekkel a' piatzon. Estvéli 6 órakor tovább indult Dresda felé.

Julius 16-dikán ilyen hirdetést tétetett a' Lipsiai Tanács közönségessé az oda való újság által: —,

„A' Frantzia Császár és Olasz Király etc. etc. etc. ő Felségének igen felséges kegyelme által, a' Pádúai Hertzeg ő Excelentziája közbenjárására, a' városnak eddig tartott ostromoltatás (Katonai kormányoztatás) alatt volt állapotja eltöröltetett.

„Midőn mi a' háládatosságnak legbelőbb érzésével ezt az igen örvendetes hírt a' közönségnek tudtára adjuk, egyszersmind jelentjük, hogy a' politziai kormányozás a' polgári előjáróknak ismét vissza adattatott, a' kik a' rendnek fenntartására nézve kettős számolás mellett leköteltetvén, az ezen célnak elérésére vezérő leg hathatósbab eszközökhöz fognak nyúl-

ni, 's ez által magokat az ő Cs. K. Felsége kegyelmességére méltókká tenni iparkodniok. —

„*Lipsiai Tanács.*

Az Alsó Albis mellől.

Hámburghban ilyen parantsolatot hirdettek - ki: — „Minthogy a' fő Kormányozónak az *Eckmühli Hertzegnek* parantsolatjára, a' város körül, a' leg szélsőbb erősségtől fogva számlálván, 150 ölnyire találtató minden épületek, kertek, gyümölcsösök elrontatnak: ehezképpent adatik tudtokra a' lakosoknak, hogy a' megnevezett alkotmányoknak letépéséhez azonnal hozzá fogjanak, 's ezen munkával egy szempillantatig se késedelmezzenek, mivelhogy ezen hónap' 11-dik napjának estvéjéig mindent el kell végezniük, minthogy a' mit addig le nem téptek és el nem hordottak, tűz általtétetnek semmivé. Semmi kifogás meg nem fog halgattatni. A' házak megbetsültetnek, 's azután eszközök gondoltatnak - ki, a' mellyek szerént a' tulajdonosok' kárát meg lehessen fordítani. A' betsű jegyző - könyvbe íratatik. A' kiknek nintsen több házak a' lerontatandónál, a' városban üresen álló házakba rendeltetnek lakni. Költ *Hámburghban* Jul. 9-dikén.“

Az *Eckmühli Hertzeg* (ezeket *Koppenhágából* írják) még mind *Hámburghban* tartózkodik 20,000 Frantziákkal és 12,000 Dánusokkal, 's oly módon erősített *Hámburgot*, hogy nem soká első rangú várat formáltat belőlle. *Lübeckben* és a' határszéleken Dánusok állanak; az ő vezérjeknek *Gen. Schulenburgnak* hadi szállása *Wansbeckben*, *Hámburgtól* fél óra távol-
ságra van; már éppen útnak akartak a' következő napon indulni a' Svécusok ellen, midőn a' fegyvernyúgvás kihirdettetett. *Generális Schulenburg* az *Eckmühli Hertzeg*hez küldvén kérte tőlle, hogy belé vannak - é a' Svécusok foglaltatva a' fegyvernyúgvásba? a' kitől olyan választ kapott,

hogy belé vannak igenis: de ő, ha a' Svédusok Holsatziára réá találnak ütni, tsakugyan a' fegyvernyúgvás mellett is egész erejével védelmezni fogja ezen Dánus tartománt. — A' Dánusoknak sok lovasságát írják lenni; és ármádiájoknak nagyságához képpeszt szóllván, ők ezen tekintetben erősebbek, mint a' Frantziák.

P r u s z s z i a.

A' *Berlini* újságlevelek szerént a' Király Jul. 14-dikén *Sléziából* Charlottenburgba (Berlintől egy órányira lévő városba és kastélyba) vissza érkezett, véghetetlen örvendező és jót kívánó kiáltások által fogadtatott, estve a' lakosok a' várost megvilágosították, 15-dikben reggeli 8 órakor kiment ő Felsége az itt lévő K. Hertzegektől 's Orosz és Pruszsus Generálisoktól kísértetvén a' Berlini nagy úthoz, itt a' sorban álló fegyveres sereg sora előtt elmenvén azt megmustrálta, maga előtt elmarshiroztatta. A' városban és múlató kertben özsze gyülekezve lévő sokaság a' marschalat is szünet nélkül harsogtatta *éljen!* kiáltásával a' levegőt. Ebéden a' Princezen kívül a' Királynál ettek az Orosz és Pruszsus Generálisok 's a' polgári leg főbb előljárók.

Rénusi Szövetség.

Julius 15-dikén így írtak a' Rénus melől: —

„Itt tegnapelőttől fogva olyan tünément szemlélünk, a' melly hallatlan dolog az esztendőnek ezen részében. Ez a' vizeknek rendkívül való megárradássok. Úgy látszik, hogy e' hónap' első hetében sok zápor essők esvén a' Helvétziai hegyeken, 's a' sok hó egyszerre olvadni kezdvén, okozta a' Rénusba folyó vizeknek egyszerre való megnevedéseket, 's következésképen a' Rénusnak rendkívül való megárradását is. Egész vidékeket el bori-

tott a' víz; a' hidakat elszaggatta, 's a' közösülést félbe szakasztotta. Azt mondják, hogy 1802-től fogva nem volt a' Rénusnak ily nagy áradása: tsakhogy az Januáriusban volt, e' pedig Julius első hetében, midőn a' gabona az elborított vidékeken mind oda lett. Sokkal több kárt tett most, mint akkor.“ — Sok vidékek számláltatnak ezen tudósításban elé, a' hol a' térségek tengerekhez hasonlítottak.

Elegyes Jegyzések.

A' Párisi levelek panaszkodnak, hogy (valamint Német országon is van a' dolog) nyári meleget még igen keveset éreztek az idén. Az esső majd minden nap esik.

Egy Párisi tudósnak az a' czélja, hogy *Kantnak* és más Német Philosophusoknak munkáikat Frantzia nyelvre által fordítsa. A' *Kant* *Logyikáján* akarja kezdeni munkáját.

A' Jul. 13-dikán költ Berlini újságokban ezeket olvastuk: —

„Minekutánna a' *Stettini* Komendáns nem régen a' várostól új adót kívánván 's azt meg nem nyervén, a' Polgármestert néhány előkelőbb lakosokkal egyetemben, kenyér és víz mellett való fogságban tartotta volna, ez a' tselekedet, mint mondják, részünkről is vissza tromfoltatott, az által, hogy ellenséges Generális Poanszonnal és két fiaival, kik mint Adjutánsok úgy vannak melette, hasonló követtetett-el. (Ez a' Fr. Gen. Poanszon az Albis bal partján esett volt fogságra a' Pruszsiai száguldozó seregekhez).

„A' *Cotbusi* Kerületből mint foglyot elvitték *Normann* nevű Tanátsost a' Frantzia lógerbe Lübenbe, és mind azok a' Cotbusi familiák, a' mellyekből Pruszsus szolgálatra egyegy önként vállalkozó katonabéállott volt, büntetésül négy katonát tartoznak a' Szakszonai szolgálatra felöltöztetni.

Leg újabb újságok.

A' fegyvernyúgvás Augustus' 10-dik napjáig meghoszszabbított, oly módon, hogy a' hat napi felmondás tsak ezen nap' u. m. Augustus' 10 diki után eshetik meg. A' *Berlini* újságlevelék ilyen szavakkal hirdették - ki Julius 17-dikén ezen történetet: —,

„Azolta, hogy Pruszsia magát az Orosz birodalommal öszszetsátolta, arra intézte az Austriai Császári Udvar a' maga czélzásait, hogy a' tsendességet Európában helyre állíthassa, melyhezképpeszt nevezetes hadi készületeket tétetett, és *Cseh* országban számos hadi népet gyűjtött öszsze. Újabban ismét szaporította a' maga készületeit, és a' Landwéhrnek (hazaoltalmazó seregnek) organizatzióját tökéletességre vitette. Hanem a' békességnek helyreállítatása eránt mindenkor egy forma buzgósággal gondoskodván, és a' felől is meggyőzöttetve lévén, hogy a' Szövetséges Hatalmasságok is ugyan ezen kívánságtól lelkesítettnek, meg akarta próbálni az Austriai Udvar azt, hogy a' hadakozó Hatalmasságok' Prágában öszsze gyűjtetendő Követeiknek segedelmekkel, azoknak egymáshoz való közelítéseket véghez vihesse. —

„A' Frantzia Udvar elfogadta ezt az ajánlást, és ő Felségek a' Pruszsus Király és Orosz Császár meghatározták, hogy hasonlóképpen Követeiket küldjenek Prágába, meghagyván nékiek, hogy a' jövődöbéli békességes kötés' fundamentomos feltételének (basisának) lehetőségére nézve, a' magok távolabb lévő Szövetségeseik' javokra állandó és félbeszakaszthatatlan tekintettel nyilatkoztassák - ki magokat az Austriai Kabinét előtt. —

„Ő Orosz Császári Felsége ehezképpeszt Titkos Tanácsos Báró *Anstettnek*, és Pruszsiai Király ő Felsége az Austriai Császári Udvarnál lévő Követjének Báró *Humbold* Státusministernek, ezen fogalalatosságra teljes hatalmat adtak. —

„Ezen teljes hatalmú Követekek azonnai mind ketten oda hagyták Fejedelmeiknek fő hadi szállásaikat, és Julius 12-dikére Prágába meg kell érkezniük, a' melly napon ott a' Frantzia Követekeknek is meg kellene jelenniük. —

„A' Szövetséges Hatalmasságok tehát ebben is hűségesen megmaradnak a' magok feltételek mellett, hogy semmi alkalmatosságot el ne múlassanak, melly arra szolgálhat, hogy Európának igazságos, tartós, és bátorságos békességet szerezhessenek, a' mellynek helyreállítatására czélzó törekedésben ők, ingadozhatatlan állandósággal, és az Isteni gonviseléstől nékiek hatalmokban adatott minden eszközökkel meg fognak maradni. —

„Hogy az alkudozásokra a' szükséges időt meg lehessen nyerni, a' fegyvernyúgvás Augustus' 10-dik napjáig meghoszszabbított, úgy, hogy a' hat napi felmondásnak tsak ezen naptól fogva lehessen helye. A' hadi készületek azonközben, félbeszakadás nélkül és leg nagyobb buzgósággal téteteni fognak, hogy a' verekedést egész erővel folytatni lehessen, ha az alkudozások a' kívánt ezélt ezen időig el nem érhetnék.“

~~~~~

Béts Julius 22-dikén. — Tegnap és tegnap előtt semmi nevezetes újságaink nem valának írivalók. A' *Spanyol* országi nevezetes történeteket illető tudósítások pedig, mellyekről a' közelébbi M. Kárir' végén a' legújabb újságok között röviden emlékeztünk vala, tsak ma érkeztek kezünkhöz. Ezekből tehát ma tsak ennyit tehetünk ide: —

„*London* Julius 3-dikán. Marquis *Wellington*tól két tudósítások érkeztek ma ide, mellyek közzül az első *Salvatier*ából Jun. 22-dikén, a' másik *Izurzun*ból Jun. 24-dikén indúlt. —

Az első levél foglatatja: — „Mylord! Az ellenséges armáda *Jósef Bonaparte* ál-

tal vezéreltetvén, a' ki alatt Marschal *Jourdan* mint Generáistáb' vezére úgy van, Jun. 19-dikén éjjel *Vittoria* mellett állásba helyeztette magát; bal szárnyát a' *Pueblánál* végződő hegyeknek vetvén, onnét *Aranguitz* nevű falú előtt a' *Zadorra* nevű völgyben nyújtotta - el; derekának jobbszárnyával azt a' hegyet foglalta - el, a' honnét a' *Zadorra* völgyit oltalmazhatta; egész lineájának jobbszárnyát pedig *Vittoria* mellé állította, oly rendeléssel, hogy a' *Zadorra* vizén való áthaljárást ezen város mellett oltalmazza. Bal szárnya megé tartalékot is helyeztetett *Domicha* nevű falú mellé. —

„Mi azolta, hogy az *Ebróhoz* érkezünk, a' földnek tulajdonsága miatt széllyel terjeszteni kéntelenítettünk seregeinket; Jun. 20-dikán megállapodtunk, hogy öszszébb vonjuk őket; bal szárnyunkat *Margina* felé indítottuk előre. En az ellenség' fekvését ezen napon recognoscíroztam, oly czélzással, hogy a' következő napon, ha ő még addig ott talál maradni, megtámadjam. —

„A megtámadás tegnap valósággal meg is történt, és szerentsém van jelenteni Exc.ádnak, hogy a' vezérlésem alatt lévő szövetséges armáda tökéletesen győzedelmeskedett. Minden állásaiból kikergették az ellenséget — elvettük 151 ágyúit, 410 muntziós székereit, egész bagázsiáját, minden eleségit, vágó marháit, kassáit, 's a' többi. Számos embereit ejtettük fogságra.“ —

Ezen levélnek hátra lévő része, így környűlálásosan tsak a' jövő M. Kurirban fog következni: most még tsak ezen tzikkelyetskét tehetjük ide belőlle: —,

„A' Gen. *Graham* vezérlése alatt lévő seregek mozdulásai 's *Gamarrának* és *Alechuconak* elfoglaltatása ketté vágta a' *Francia* ország felé vivő útát az ellenség előtt, mellykezképpeszt ő *Pamplóna* felé kéntelenítettett útját venni: de már nem volt olyan állapotban, hogy valahol annyi ideig megfészkelhesse magát, hogy bagázsiáját és artillériáját elvihesse. A' mi bagázsiáját, ágyúját, muntzióját, 's az armádánál lévő egyéb holmijét, az éddig való magános öszszetsapásokban el nem vesztette volt, az itt *Vittoria* mellett mind elvétetett tőlle. Nem ok nélkül hiszem, hogy egy ágyúnál és egy haubitznál többet meg nem menthetett.“

A' Lord *Wellinton*' második levele minthogy rövid, itt következik egészen: —,

„*Isurzun*, Junius 24-dikén. Mylord! Minthogy Kapitány *Freemantel* a' seregek laistromaiknak elkésések miatt máig el nem indulhatott, még azt is megírhatom ez úttal Exc.ádnak, hogy mi az ellenséget, kinek hátúljáró seregei ma *Pamplonához* érkeztek, folytában kergettük, és néki annyi kárt tettünk, a' mennyit az időnek és útnak állapotja engedett; a' többek között elvevé ma tőlök a' mi előlmenő tsapatunk az ő még meglévő égyetlen égy ágyúját is, melyre nézve ő tsak egy haubitzával tartotta *Pamplonába* való bemenetelit. —

„Fr. Gen. *Clauzel* 22-dikben közelített *Vittoria* felé: de már a' mi seregünket találván ott, vissza tért, és *Tudela*-de-*Ebróhoz* vette útját.“

Julius 24-dikén így állott a' *Bétsi Cursus*: — 100 Forint Conventziós pénz, 58 Forint és 1/8 kr. Váltótzédulában — Egy Császár arany 7 for. 41 és 5/6 kr.